

## A régi Nemzeti Színház telkeinek beépítése

Az új Nemzeti Színház elhelyezésének kérdésével kapcsolatban az „Építő Ipar, Építő Művészet” június hó 15-iki számában írt cikkemben érintettem a Nemzeti Színház eredeti telkeinek egyetlen helyes beépítési módját. Mint a lap július 15-iki számában írt cikk mutatja, még mindig vannak, akik az új színháznak eme lehetetlen helyen való felépítését forszírozzák. Sőt, jelzett cikk még a műemlék jellegű Schmall Henrik-féle gyönyörű velencei gót árúházat is lebontaná.

Lássuk most részletesen, mi valósítható meg ott építészeti, azonkívül közlekedésileg is, mert ez a két probléma ebben az esetben szervesen összefügg.

Városrendezési okokból feltétlen szükségesnek tartom, hogy a Nemzeti Színház telkével szemben levő báró Vigyázó-féle egy emeletes ház ügye is megoldás, mert hiába csinálnánk nagyszerűen megtervezett megoldást, ha említett épület úgy maradna, ahogyan az ma áll, de ez nem elég, hanem meg kell szerezni erre a nagyszabású főútkeresztezési kiképzésre ezen épület melletti régi „Fehér hattyú” szálloda telkét is.

Mindkét saroktelek erősen letompítandó, ezáltal levegőt kap az egyébként elég szűk keresztezési pont, de építészeti, így gyönyörűen lesz megoldható, mert a változatos felületek önmaguktól adódnak.

Mi minden volna elhelyezhető ezekbe a sarok üzletházakba! A fronton körös-körül üzletek, a vázlat szerint a letompításra mérőleges irányban fedett galéria-szerű átjáró létesülne üzletekkel, mint Milanóban a Galléria, vagy nálunk a Belvárosi Takarékszövetkezet háza az Apponyi-téren. Ezek az átjárók betorkolnak a szintén üvegtetővel fedett íves, széles átjárókba, ahol az üzletek tömegeit lehet elhelyezni. Nem bővli árúkkal tele rakott üzleteket gondolok, hanem elegánsakat, ahol az idegenek költhetik majd valutájukat. Ezzel nem fantasztikus, ha azt állítom, hogy ide varázsolhatjuk a Piazza S. Marco gyönyörű árkaos üzleteit. Az I. és II. emeleten club-casino helyiségek, előkelő éttermek és kávéházak, irodák helyezhetők el, a legfelső emeleten pedig penziók és bérlakások. Nem kívánok itt most a ház jövedelmezőségével bővebben foglalkozni, de bizonyos, hogy az állam, illetve a másik magánháza óriási jövedelmekre tenne szert.

A közlekedés megoldása elgondolásom szerint a következő: Számítani kell a forgalom állandó emelkedésével és sajnos, azzal, hogy belátható időn belül a tömegforgalmat nem bonyolíthatjuk le gyorsvasúton föld alatt, tehát a közúti forgalmat kell itt legalább tíz évre helyesen irányítani tudni. A BESZKÁRT-nak kötelessége lesz a két saroképület elkészültével a mai lehetetlen vágányrendszert átépíteni. Vázlatom megmutatja ezt is. Tudtommal terve vették, hogy a Rákóczi-úton a vágányokat az úttest közepére helyezik, és megszüntetik a bekanyarodó relációkat. Itt tehát átszálló forgalom lenne, ami bizony az utasok szempontjából nem biztató. Az ösz-

szes kocsik a Rákóczi-útról Budára lennének kénytelenek haladni, vagy a tervezett belvárosi hurokba, ami újabb átszállási mérgelődést, de méginkább torlódást fog majd okozni. De meg akarják szüntetni az egyéb járművek bekanyarodó forgalmát is, úgy, mint az ma a Nagykörút keresztezésénél van. Mindenesetre torlódás nélkül lehetne így a forgalmat lebonyolítani, de ugyanakkor a legközelebbi mellék utcák torkolata válik életveszélyessé, mert ott fog az a jármű be- és kihajtani, amely a Múzeum-körút felé, vagy a Károly-körút felé, vagy felől akar hajtani.

Megoldható a kérdés akként, hogy a balra törekvő járművek, tehát villamosok is bekanyarodhatnak, ellenben a jobbra törekvők csak a két íves áthajtón haladhatnak egy irányban. Tilos lesz a Károly-körútról a Kossuth Lajos-utcába és a Kossuth Lajos-utcaából a Múzeum-körútra való behajtás. Ha az áthajtók forgalmát csökkenteni akarjuk, akkor a betorkoló villamos vágányokat ne ide helyezzük, hanem a Károly-körút felé a Síp- és Dohány-utcaikba, a Rákóczi-út felé pedig a Főherceg Sándor- és az Eszterházy-utcaikba.

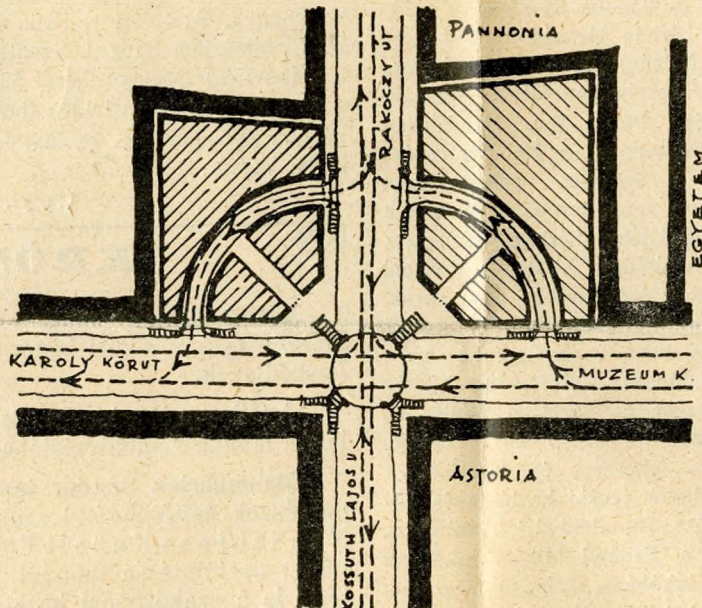
A Rákóczi-út, a két körút és a két áthajtó betorkolásánál, mivel ott igen nagy forgalomra kell számítani, a gyalogosok biztonságáért folyton mozgó lépcsős felüljárót helyezünk, vagy ha tetszik, aluljárót. Aluljáró esetén ide volnának helyezhetők a földalatti nyilvános illemhelyek.

De felüljárót helyezek a két út keresztezési pontjára is, még pedig akként, hogy átlós irányban lesznek a mozgó lépcsős felüljárók, melyek egy kör alaprajzú, terraszszerű könnyű építményre vezetnek, ahonnan a hatalmas forgalom érdekes látványt nyújt majd a szemlélőnek. Ennek magassága az úttesttől cca 3½ m. Ide kerülhet a forgalmat irányító jelzőberendezés, melyet a rendőr alulról kezel egyszerű kapcsolásokkal. Forgalmat irányító jelzőberendezést gondolok az íves áthajtók be- és kijáratánál is.

Ekként kapna szép fővárosunk világvárosias üzleti és forgalmi gócpontot, ahol könnyen volna a forgalom lebonyolítható a járókelők legkisebb veszélyeztetése nélkül, az ilyen megoldás vonzaná az idegeneket is, tehát egy, a mostan igen aktuális idegenforgalmi tétel is lenne.

Gyönyörködhetnénk a felüljáró terraszárról a két monumentális épületben, a Rákóczi-út perspektívájában, az új Nemzeti Színházban a Rókus helyén, megfordulva a Gellért-hegyen, balra tekintve a Múzeum nemes vonalában, este pedig fényárban úszhatna ez a világvárosi gócpont a villamos reklámok és fényszórók sok ezer gyertyafényében.

Erős a meggyőződésem hogy ez a megoldás nem sokára valóra is válik, sikerülni fog kiváló jogászaiknak a Nemzeti Színház telkének jogi problémáit tisztázni, mert anélkül ez a saroktelek azonnal az örökösök tulajdonába menne át, ha oda nem a Nemzeti Színház épül, már pedig ily nagy értékről az államnak nem szabad lemondani, annál is inkább nem, mert valószínűleg sok



pénzbe fog kerülni a Rókus telke, amit kénytelen lesz az állam a fővárostól megvenni, ezáltal és az új színház felépítésével pedig kulturális és erkölcsi köteletségének már eleget tesz.

*Balázs Gyula, építőmester.*

---

---